

[26]

№ 459

STAN KOŚCIOŁA POŁUSKIEGO I PARAFII
NA ROZKAZ JAŚNIE OŚWIĘCONEGO KSIĄŻĘCIA
JM. IGNACEGO JAKUBA MASSALSKIEGO BISKUPA
WILEŃSKIEGO CZASU GENERALNEJ DZIEKAŃSKIEJ
WIZYTY OPISANY W ROKU TYSIĄC SIEDMSET
OŚMDZIESIĄT WTÓRYM

OPISANIE KOŚCIOŁA

Kościół połuski fundowany od w. jm. księdza Bazylewskiego, drewniany, nowy, tarciami opierzony; wewnątrz i zewnątrz malowany, wieża na nim z krzyżem żelaznym, rogi blachą białą obite, w nakryciu tylko reperacji potrzebuje. Erygowany w roku 1747 pod tytułem Ś. Józefa, Oblubieńca Panny Maryi. Drzwi do babińca pojedyncze z zamkiem jednym wewnętrznym, drugim wiszącym, na zawiasach żelaznych. Z babińca do kościoła drzwi duże podwójne, także na zawiasach, z zasuwą drewnianą. Po jednej stronie kościoła zakrystyja, do której drzwi jedne na zawiasach tylko, drugie na cmentarz także na zawiasach, zasuwką wewnątrz zamykane. W zakrystyi okno z kratą żelazną, szafa malowana z trzema szufladami na złożenie aparatów i bielizny i z ośmiu szafkami [l. 248v] zamczystemi. Po drugiej zaś stronie skarbczyk, przy którym drzwi na zawiasach. Okien w kościele siedm, wszystkie w kit oprawne, dobre. Ławek z obu stron kościoła ośm i przy wielkim ołtarzu dwie. Ambona stolarskiej roboty, nowa, malowana. Pomost w kościele z tarcic, a przed wielkim ołtarzem z cegły. Ołtarzów cztery.

Ołtarz wielki na optykę malowany, o dwóch kondygnacjach. W pierwszej obraz ś. Józefa, w drugiej Niepokalanego Poczęcia Panny Maryi. Cymborium malowane, z zamkiem wewnętrznym. Mensa murowana, z portatylem dobrym. Po lewej stronie ołtarz drugi, stolarskiej i snickerskiej roboty, malowany i po części złożony, o dwóch kondygnacjach. W pierwszej obraz Ś. Trójcy, w drugiej ś. Jana Chrzciciela. Dalej ołtarz trzeci, stolarskiej roboty, malowany, a gzymsy złożone, na dwie kondygnacje; w niższej obraz ś. Ludwika, w drugiej ś. Barbary. Po prawej zaś stronie ołtarz czwarty, częścią snickerskiej, częścią stolarskiej roboty, różnemi farbami malowany i pozłocany, na dwie kondygnacje. W pierwszej obraz Nawrócenia ś. Pawła, w drugiej obraz ś.

Wawrzyńca. Kaplic i altaryi w tym kościele nie ma. Uroczystości obchodzą się w dzień ś. Józefa, ś. Wawrzyńca, Zesłania Ducha Świętego, Niepokalanego Poczęcia Panny Maryi, Zaślubienia i Opieki ś. Józefa, z odpustami z Rzymu nadanymi, tudzież dwunasta niedziela po Zielonych Świątkach – aniwersarz konsekracji kościoła przez jw. jm. księdza Zienkowicza biskupa wileńskiego, który konsekrował w roku 1767 dnia 30 augusta. Konkurs ludzi w kościele tym niewielki bywa. Obrazu cudownego nie ma. Oblig – na tydzień dwie [Msze], prócz niedzielnych.

SPRZĘT KOŚCIOŁA TEGO

		Sztuki
<u>Argenteryja</u>	W wielkim ołtarzu koron srebrnych	3
	Przy ołtarzu Ś. Trójcy koron srebrnych 2, promieni 7,	Nº 9
	Ditto. Duch Święty w postaci gołębic srebrny	1
	Ditto. Sceptrum srebrne na trzy sztuki dzielące się	1
	W ołtarzu Ś. Pawła promienie srebrne	1
	Przy ołtarzyku nosialnym koron srebrnych	2
		[l. 249]

		Waga			
		Grzywny	Łoty	¼ łoty	
<u>Argenteryja</u>	Monstrancja srebrna z melchizedechem złoconym,	waży	7	8	–
	Puszka srebrna wyzłacana z nakrywką,	waży	1	14	–
	Kielichów srebrnych trzy,	ważą	5	2	–
	Patyn do tych kielichów trzy,	ważą	1	9	–
	Tabliczek srebrnych dwie,	ważą	–	7	½

		Sztuki
<u>Aparaty</u>	Ornat lamowy biały z stułą i manipularzem	1
	Ornat sztofowy biały w różne kwiaty, galon srebrny z stułą i manipularzem, welum, bursą i palką. Garnitur cały.	1
	Ornat zielony parterowy w kwiaty białe, z stułą, manipularzem, welum, bursą i palką. Garnitur cały.	1
	Ornat czerwony parterowy w kwiaty białe z pasamanami	1
	Ornat żółty tercynełowy z kompaną białą bantajerową, z stułą i manipularzem	1
	Ornat czerwony kamlotowy z pasamanami białymi, z stułą, manipularzem, welum, bursą i palką. Garnitur cały.	1

<u>Aparaty</u>	Ornatów fioletowych z pasamanami żółtymi, z stułami, welami i palkami		2
	Ornat żałobny adamaszku czarnego z białymi pasamanami, z stułą, manipularzem, welum, bursą i palką. Garnitur.		1
	Ornat żałobny, brzezi szarszedronu czarnego, kolumna biała, ze wszystkim, garnitur cały, z taśmą białą		1
	Kapa kitajkowa		1
	Kapa parterowa czerwona z pasamanami żółtymi		1
	Kapa żałobna kamlotu czarnego z taśmą białą		1
<u>Bielizna</u>	Alb szwabskich z korunami holenderskimi		2
	Alb tkackich z prostymi korunami nowych		2
	Alba tkacka stara		1
	Komża rąbkowa z holenderską koroną		1
	Komż tkackich		3
	Humerałów różnych		6
	Tuwalni wyszywanych w kwiaty czerwone i zielone		2
	Tuwalnia holenderska stara		1
	Obrusów tkackich do nakrywania ołtarzów		15
	Ręczników większych i mniejszych		7
	Pasków		2
	Korporałów		12
	Puryfikaterzów		15
[l. 249v]			
<u>Księgi</u>	Mszałów świetnych		2
	Mszalików żałobnych		2
	Rytuał		1
	Agendek		2
	Ewangieliczka		1
	Gradualik		1
	Kantyczki		1
	Brewijarz		1
<u>Lichtarze</u>	Lichtarzów cynowych dużych par 7,	sztuk	14
	Lichtarzów małych cynowych par 2,	sztuk	4
	Lichtarzów mosiężnych para 1,	sztuk	2
	Lichtarzów żelaznych par 6,	sztuk	12
	Lichtarzów drewnianych dużych par 3,	sztuk	6

<u>Cyna</u>	Krzyżów cynowych		2
	Lewaterz cynowy		1
	Fons cynowy		1
	Vascula ad olea sacra cynowe		1
	Ampulek cynowych par trzy,	sztuk	6
	Tac cynowych pod ampułki		3
	Vasculum cynowe przy cymborium do obmycia palców		1
	Turybularz cynowy		1
	Łódka cynowa		1
<u>Żelazo, spiż</u>	Żelazo do pieczenia opłatków		1
	Cyrkuł do rznienia hostyi i komunikantów		1
	Kociołek mosiężny na wodę święconą		1
	Sygnaturka w kopule 1, przy zakrystyi dzwonek 1		2
	Dzwonków przy ołtarzach		4
<u>Reszta sprzętu</u>	Lusterko w zakrystyi z Męką Pana Jezusa		1
	Umbraculum		1
	Baldachim partyrowy stary z fręzlą czerwoną		1
	Biretów		2
	Sukna do nakrycia ołtarzów sztuk		3
	Sukna do zasłania gradusów sztuk		2
	Krzyż procesyjonalny drewniany		1
	Pulpit		1
	Cieni w różnych kolorach par 4,	sztuk	8
<u>Adaucta</u>	Ornat kitajki francuzki, pasamany żółte, z stułą, manipularzem, welum, bursą i palką. Garnitur cały.		1
	Alba holenderska z koroną holenderską na dnie czerwonym		1
	Komża płótna holenderskiego z korunami szerokimi		1
	Firaneł bławatnych z koronami złotymi par 2,	sztuk	4
	Firaneł bawełniczych białych par 2,	sztuk	4
	Firaneł karmazynowych bantajerowych z kompaną srebrną par 1,	sztuk	2
	Obraz duży Najświętszej Panny Częstochowskiej, blachą mosiężną obity, w ramach posrebrzanych, przy wielkim ołtarzu		1

[l. 250]

Lampa się w kościele tym nie pali, bo lampy i funduszu na nią nie ma. Pozytew na chórze dobry i do użycia zdalny. Cmentarz należycie oparkany i zamykany. Dzwonnica udzielna, dobrze opatrzona, dzwonów w niej miernej wielkości trzy.

SZPITAL

Szpital przy kościele stary i ruinie podlegający, funduszu nie ma żadnego. Mieszka w nim ubogich kobiet trzy, które usługę kościołowi czynią i z jałmużny żyją. Nowy szpital zaczęto teraz budować.

PLEBAN

Jm. ksiądz Kazimierz Michniewicz, z powiatu wiłkomierskiego, mający lat 35, posyduje to beneficium od roku 1777. W tymże roku wyświęcony na prowizyjną jks. Józefa Bazylewskiego fundatora tego kościoła. Edukował się w seminarium dyjecezalnym. Oprócz tego beneficium drugiego nie ma i w urzędzie żadnym innym nie zostaje. Prezentowany od pomienionego fundatora. Wikaryjusza żadnego nie utrzymuje.

BRACTWO

Bractwo w tym kościele jedno tylko, ś. Józefa, wprowadzone [l. 250v] od wyż pomienionego fundatora; bez żadnych pewnych dochodów, z plebanii opatruje się. Nabożeństwo odprawuje, i śpiewania pieśni różnych w kościele – o świętym Józefie i o Najświętszej Pannie.

Zakonników żadnych ani zakonnice w tej parafii nie masz.

PLEBANIJA

Plebanija o kroków 100 od kościoła, drewniana, z starego drzewa przedstawiona. Izba ma pokojów cztery z spiżarnią; drzwi jedynaście, wszystkie na zawiasach; okien starych reparacyi potrzebujących także jedynaście. Przy plebanii osobliwie piekarnia dla czeladzi z izdebką. Naprzeciwko szpichrz i lodownia, nad którą świronek zbudowany. Stajnia i gumno reparacyi potrzebują. Odryna opodal od plebanii. Browar z kotłem i łaźnią. Ogród fruktowy przy plebanii nie na użytecznym miejscu, drzew jest do 50, ale owoce nie rodzą. Karczma na dole niedaleko od kościoła z osobliwym browarem.

FOLWARK

Folwark nowo się zakłada o pół mili od kościoła na pustoszach dwóch funduszowych, Bondzie i Maciejuny nazwanych, a dwóch nowo od terażniejszego plebana nabytych, w obrębie mający w sobie włók trzy. Graniczy z księżą franciszkanami kołtyniańskimi, którzy wiele gruntu podług ograniczenia dawniejszego zabranego mają, i z majątnością w. jejm. pani Ruszczycowej Stegulany nazwaną. Prawo jeszcze nie rozpoczęte z księżą franciszkanami,

*W. jp. Radowickiego
podczaszego smoleńskiego*

<u>Dwór</u>	Bieciuny	–	½
<u>Wieś</u>	Bieciuny	–	½
<u>Zaścianek</u>	Bieciuny	–	½

Jp. Sipowicza

<u>Folwark</u>	Klimiszki	1	–
----------------	-----------	---	---

*Jw. jp. Platara starosty
daugieliskiego*

<u>Folwark</u>	Ciejkinie	1	–
	Poniedziszki	1	–
<u>Wsie</u>	Mażyłanie	1	¼ ½
	Małuki	1	¼
	Bieciuny	–	½
	Kalwiszki	1	–
	Zakrzewszczyzna	1	¼
<u>Zaścianki</u>	Masztalerzyszki	1	¼
	Wieczersizzki	1	–
	Pałejkiszki	1	¼
	Sidabrys	1	¼

*W. jp. Bortkiewicza rotmistrza
oszmiańskiego*

<u>Dwór</u>	Koziczyn	1	–
<u>Wsie</u>	Saboliszki	1	–
	Zujki	1	–
	Koziczyn	1	–
<u>Zaścianki</u>	Pomaliszki	1	–
	Gilinia	1	–

*W. jm. pana Skirmonta
chorążego JKM*

<u>Folwark</u>	Wielanicy	1	–
<u>Zaścianki</u>	Wielanicy etc.	1	–

*W. jp. Szmigielskiego łowczego
czernihowskiego*

<u>Wsie</u>	Rekucie	1	–
	Mieszkiany	1	–
	Berżynie	–	¾
	Wanagiele	1	–
<u>Zaścianki</u>	Paprowała	–	½
	Paławki części	1	⅛

*W. jp. Szmigielskiego krajczego
oszmiańskiego*

<u>Folwark</u>	Anastazow	1	–
<u>Wsie</u>	Wielancy	1	–
	Lelejki	1	–
<u>Zaścianek</u>	Narkun	1	–

Różnych posydujących szlachty

<u>Folwark</u>	Poszakarwie	–	⅛
<u>Wieś</u>	Szylińce, tychże ichm.	–	⅛

Ichm. pp. Możejków

<u>Zaścianek</u>	Kryczeliszki	1	–
------------------	--------------	---	---

Jm. pana Kouzana

<u>Zaścianek</u>	Pozejmiańce	–	½
------------------	-------------	---	---

Jejm. pani Rodziejewskiej

[<u>Wieś</u>]	Ciejkinie	1	–
-----------------	-----------	---	---

Ichm. pp. Czyżów

<u>Wieś</u>	Czyżyszki	1	¼
-------------	-----------	---	---

Jks. plebana połuskiego

<u>Wioska</u>	Pogawie, założona, lecz jeszcze na słobodzie, od kościół daleka mili	–	⅛
---------------	---	---	---

Dysydentów i innych żadnych sekt w tej parafii nie ma, znajduje się tylko w całej parafii żydowskich domów alias karczem 7, a Moskalów bohomołów, we wsiach mieszkających, domów 14. Mogił mało przy wioskach znajduje się oparkanionych, a przeto najwięcej grzebią się parafianie na cmentarzu przy kościele.

SZKOŁA

Szkoła parafijalna nowo wybudowana przy szpitalu nowym, budować teraz kończącym, gdzie izby z komorami duże, z oknami szklanymi i z piecami. Dyrektor jest Jan Danowski, do uczenia czytać i pisać jest zdatny, tylko parafianie mizerni, nie mają ochoty dawać dzieci swoich do nauk. Teraz przy początkach znajduje się kmiecich dzieci uczących się czytania początkowego czterech. Dyrektor utrzymuje się na wikcie plebańskim.

SUMA

Sumy funduszowej na altaryją i probóstwo od w. jks. Józefa Stockiego Bazylewskiego fundatora kościoła połuskiego legowanej, niżej za obligami na procencie wyrażonej, znajduje się złp 29000.

Kapitału Złote		Procentu Złote
3000	R. 1769 apryla 23 dn. Oblig ww. ichm. pp. Kazimierza i Heleny z Zaranków Rahozów horodnicznych powiatu brasławskiego na złp 3000. Ewikcyja opisana na samym dworze, Widziszki zwanym, w powiecie oszmiańskim leżącym, lecz teraz pod eksdywizją wszystka fortuna, i nie wiadomo wiele wypadnie. Ta suma była na siódmym procencie, ale nie nie dochodziło.	–
24000	R. 1771 marca 19 dn. Oblig od ww. ichm. pp. Józefa, Tadeusza i Anny z Giedrojciów Jurahów krajczych powiatu oszmiańskiego małżonków, na sumę czerwonych zł 1411 i monety zł 13, kurencyją czerwony złoty po zł 17, uczyni złp 24000. Ewikcyja opisana na majątności Świr zwanej, w powiecie oszmiańskim leżącej. Procentu dochodzi, chociaż nieregularnie, czerwonych zł 80, to jest złotych	1360
		[l. 252v]
2000	R. 1783 oktobra 20 dn. Oblig w. jp. Leonarda Bielikowicza pisarza grodzkiego brasławskiego na złp 2000. Ewikcyja opisana do wsi Ważańców, przysługującej do dworu Kozaczyzna zwanego. Ta suma ma być wypłacana w roku 1784 na ś. Jerzy. Była też suma u w. jp. Franciszka Bielikowicza czesznika brasławskiego przez lat 15. Procent wiecznie zaległ, ledwo sam kapitał przez przenios ewinkowany został.	–

DOKUMENTA

- R. 1746 | marca 16 dn. Prawo wieczysto sprzedażne majątności Posze-
karwie od ichm. pp. Józefa i Felicyjany z Czyżów Gembickich
poruczników JKM, małżonków, jks. Józefowi Stockiemu Ba-
zylewskiemu plebanowi hoduciskiemu.
- R. 1746 | apryla 29 dn. Ekstrakt tegoż prawa z ksiąg Trybunału Głównego
WKL, przy plebanii połuskiej in fundo znajduje się.
- R. 1766 | iunii 15 dn. fundusz w. jks. Józefa Stockiego Bazylewskiego
altaryi i probostwa połuskiego in Archivo Venerabilis Capituli
lokowany. Ekstrakt zaś z ksiąg Trybunału Głównego WKL pod
datą r. 1766 iulii dn. 1 in fundo przy kościele znajduje się.
Jest oraz wiele dokumentów po rusku i po gotsku pisanych,
lecz do wyczytania i wytłumaczenia trudnych.

BIBLIOTEKA

Biblioteki funduszowej nie ma, prócz własnych ksiąg teraźniejszego jks. plebana.

Ks. Andrzej Lenartowicz dziekan brasławski,
pleban taurogiński i tauropilski, wizytator generalny, mp. [l. 253]

